

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 19/2001 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2002

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 12.9.2001 eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentista ilmenevässä tarkoituksessa saatanut valiokunnan tietoon, että eduskunta on 12.9.2001 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2002 (HE 115/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen, apulaisosastopäällikkö Heimo Hanhilahti, maaseutuneuvos Eero Uusitalo, vanhempi hallitussihteeri Tanja Viljanen, yli-insinööri Jaakko Sierla, ylitarkastaja Tiina Malm, ylitarkastaja Sini Wallenius ja ylitarkastaja Helena Serén, maa- ja metsätalousministeriö

- yksikön johtaja Ilkka Manni, Suomen ympäristökeskus
- yli-insinööri Eero Merilä, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
- ympäristöhoitopäällikkö Erkki Kaijalainen, Pohjois-Savon ympäristökeskus
- ympäristövastaava Hannu Hämäläinen, Maa-seutukeskus Mikkeli
- puheenjohtaja Esa Partanen, Luomuliitto ry
- järjestösihteeri Timo Ruoko, Akava ry
- neuvottelupäällikkö Seppo Väänänen, Pal-kansaajajärjestö Pardia
- sopimussihteeri Risto Peltonen, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto ry.

Lausunnon rajaaminen

Valiokunta rajaa yksityiskohtaiset kannanottonsa kysymyksiin, jotka koskevat vesivarojen käyttöä ja hoitoa sekä toimintaryhmytyön rahoitusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo talousarvioesityksen mukaisesti, että maa- ja koko elintarviketaloutemme keskeinen tavoite tulevina vuosina on kuluttajien tarpeiden ja odotusten

täyttäminen. Tuolloin tulee huolehtia erityisesti laadukkaiden ja turvallisten elintarvikkeiden tarjonnasta erilaisille kuluttajaryhmille. Tavoitteessa on esityksen mukaisesti keskeistä myös se, että turvataan viljelijäväestölle oikeudenmukainen tulotaso muihin väestöryhmiin verrattuna ottaen huomioon maatalouden vaatima työ- ja

pääomapanos sekä ympäristöön liittyvät vaatimukset.

Esityksen selvitysosan mukaisesti valiokunta pitää maatalouden rakenteen kannalta tärkeänä, että sukupolvenvaihdoksia pyritään lisäämään ja tuotannosta luopumista helpottamaan. Tähän liittyen vuoden 2002 alkuun mennessä selvitetään ko. vuoden lopulla päättyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavan maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmän jatkaminen siten, että mahdollinen uusi järjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuoden 2003 alusta.

Valiokunnan koko toimialan kannalta keskeisenä asiana valiokunta pitää myös sitä, että maaseudun elinvoimaisuuden turvaamisessa otetaan huomioon maataloustuotannon ja toimivan yhdyskuntarakenteen tärkeys maaseutualueiden elinvoimaisuuden ylläpitämisessä. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä erityisesti riittävien palveluiden saatavuuden merkitystä. Tavoitteena tulee esityksen mukaisesti olla syrjäisen ja ydinmaaseudun suurien kehityserojen kaventaminen keskusalueisiin nähden.

Valiokunta katsoo lisäksi, että viljelijöille maksettaviin tukiin liittyvän byrokratian vähentämisen tulee kuulua ensisijaisiin tavoitteisiin maataloushallinnossa. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä myös huomiota tämänvuotiseen suureen epävarmuuteen luomutuotannon kehittämisessä erityistukisopimusten osalta ja painottaa sitä, että jatkossa tasainen luomutuotantoalan kasvu on turvattava riittävin tukivaroin. Myös tilojen pinta-alan kasvulle on varattava mahdollisuus jokaiselle sopimusvuodelle. Päästösten varojen riittävydestä tulee olla tiedossa hyvissä ajoin ennen erityistukien hakupäivämäärää.

Vesivarojen käyttö ja hoito

Valiokunta pitää tärkeänä, että vesihuollon tukitoimenpiteillä turvataan maaseudulle hyvälaatuinen ja riittävä talousvesi sekä asianmukainen viemäröinti ja jätevesien käsittely, mikä on myös ympäristönäkökohtien vuoksi välttämätöntä. Esityksessä momentin 30.51.22 (vesivarojen käytön ja hoidon menot) määräraha on vuoden 2001 tasolla eli määrärahataso on edelleen

riittämätön. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että momentille aiheutuu lähivuosina lisärasitusta säännöstelyjen kehittämisselvityksistä sekä tulvavahinkojen ehkäisemiseen tarvittavien selvitysten ja varautumissuunnitelmien laatimisesta samoin kuin valmistuvien, valtion ylläpidettävien vesistöhankkeiden rahoituksen siirtymisestä maksettavaksi tältä momentilta.

Momentin 30.51.30 (vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki) osalta uusien korkotukilainojen myöntämisvaltuus ehdotetaan esityksessä poistettavaksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myöntämisvaltuuden poistuminen on tarkoitus lähivuosina kompensoida täysimääräisesti lisäämällä vastaavasti vesihuoltoavustuksiin tarkoitettuja määrärahoja. Siten momentin 30.51.31 (avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin) määräraha nousee kolmella miljoonalla markalla vuoden 2001 tasosta ja sisältää siten edellä tarkoitettua kompensaa-tion vuoden 2002 osalta. Valiokunta katsoo kuitenkin, että valtion avustusten määrää on tarvetta lisätä huomattavasti kompensatiolisäystä enemmänkin, sillä monin paikoin vesihuolto ei vastaa asutuksen ja elinkeinoelämän tarpeita ja ilman valtion tukea välttämättömistä vesihuoltoinvestoinneista saattaa aiheutua kohtuutonta painetta asukkailta perittäviin maksuihin. Näin on erityisesti maaseudulla keskustaajamien ulkopuolella, missä uuden vesihuoltolainsäädännön tavoitteiden mukaisesti tulisi erityisesti parantaa vesihuoltopalveluja.

Esityksen mukaan momentin 30.51.77 vesistö- ja vesihuoltotöihin tarkoitettu määräraha supistuisi viidellä prosentilla vuoden 2001 tasosta (markkamääräinen supistuminen on suurempi, mutta siihen sisältyy kahden miljoonan markan vähennys pysyväisluonteisia vesistö-hankkeiden suunnittelu- ja perusparannustehtäviä hoitavien kymmenen henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 35.40.21). Valiokunta toteaa, että supistus hidastaa erityisesti keskeneräisten hankkeiden toteutusta ja suunniteltuja perusparannustoimia. Se ei myöskään anna riittävästi tilaa uusille käynnistymistarpeissa oleville hankkeille. Vuoden 2002 määrärahalla voidaan aloit-

taa vain viisi uutta valtion vesihuoltotyötä. Vesi- huollon rahoituksen tulisi olla nouseva va- rauduttaessa lähivuosien suuriin pohjavesihank- keisiin. Lisäksi voimakkaasti kasvavat karjatilat ovat kaivovesien huonon laadun ja riittämättö- myyden vuoksi uusia vesijohtoja tarvitseva ja vedenkulutusta lisäävä käyttäjäkunta. Vesi- huoltotöiden ohella valiokunta korostaa sitä, että saa- dun selvityksen mukaan lukuisia hankkeita van- hojen tulvasuojelurakenteiden kunnostamiseksi ja asutustajamien uusien tulvasuojarakentei- den rakentamiseksi on odottamassa rahoitusta. Myös uiton lakkaamisesta aiheutuvat velvoite- työt ja muut rakentamisvelvoitteet tulee hoitaa asianmukaisesti.

Toimintaryhmätyön tilanne

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suo- messa on 58 paikallista toimintaryhmää käsit- täen 422 kuntaa ja 2,41 miljoonaa asukasta. Toi- mintaryhmätyötä rahoitetaan sekä EU:n yhtei- söaloitteella LEADER+ että ALMA- tai tavoite 1 -varoin kuin myös kansallisesti POMO+-ryh- minä. Kaksi ryhmää, Ylä-Savon Veturi ja Jyväskylän lähistöllä toimiva Jyvä-Riihi ovat tällä hetkellä vailla rahoitusta. Kummatkin pystyvät käynnistämään toimintansa saatuaan varmistuk- sen rahoituksesta.

Toimintaryhmätyön rahoitusongelma pelkis- tyykin viimeksi mainittujen kahden ryhmän

puuttuvaan rahoitukseen ja POMO+-ryhmien al- haiseen kehukseen suhteessa asukasmäärään. EU:n yhteisöaloite LEADER+ on rahoituske- hykseltään päätetty ja tavoite 1- ja ALMA-ryh- mien rahoituksen kohdentaminen päätetään aluehallinnossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että jäljellä oleva toimintaryhmätyön rahoituspulma ratkaistaan ja katsoo, että toimintaryhmien tasa- puolinen kohtelu toteutuu ja työ käynnistyy kaikkialla, mikäli joko valtion talousarviosta tai MAKERasta tarkoitukseen osoitetaan vuosit- tain 15 miljoonaa markkaa varoja lisää. Määrä- rahalla nostettaisiin POMO+-ryhmien määrä 11:een ja kaikki nykyiset POMO+-ryhmät saisi- vat lisää varoja käyttöönsä. Samalla ratkaisu li- säisi välillisesti muutaman kehykseltään alhai- sen ALMA-ryhmän ja tavoite 1 -ryhmän rahoi- tusta. Näin kaikkien 58 ryhmän rahoituskehys olisi kunnossa kauden 2002—2006. Valiokunta korostaa sitä, että toimintaryhmätyöhön suun- nattavilla varoilla toteutetaan arviolta 9 000 hanketta. Useita satoja hankkeita onkin jo käyn- nistynyt.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huo- mioon, mitä edellä on esitetty.

MmVL 19/2001 vp — HE 115/2001 vp

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Timo Kalli /kesk	Jari Koskinen /kok
jäs.	Hannu Aho /kesk	Lauri Kähkönen /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Esa Lahtela /sd
	Pertti Hemmilä /kok	Eero Lämsä /kesk
	Matti Kangas /vas	Pertti Mäki-Hakola /kok
	Tapio Karjalainen /sd	Olli Nepponen /kok
	Marja-Leena Kemppainen /kd	Erkki Pulliainen /vihr.
	Katri Komi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.